

BANJALUČKE NOVINE

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA - BANJALUKA

God II. Broj 20

Banja Luka, 8 januara 1954

Primjerak din. 10

Uskoro će se raspravljati o prijedlogu kategorizacije stanova

Prije nekoliko nedjelja obrazovana je u Narodnom odboru komisija sa zadatkom da pripremi prijedlog za obrazovanje stambenih zajednica, podjelu grada na zone i da odredi broj kategorija stanova, kako bi se moglo donijeti potrebne odluke o stambenoj tarifi itd.

Komisija je uglavnom završila svoj rad i njeni prijedlozi biće raspravljani na sjednici oba Vijeća odbora u januaru 1954 kao i na zborovima birača. Da bi se čitatelji prethodno upoznali sa predlozima komisije kao i da bi mogli stavljati svoje primjedbe na njih, mišljenja sam da bi trebalo, preko »Banjalučkih novina« povesti diskusiju po ovim predlozima — dodao je u prilog svome članku drug Ahmed Filipović.

Komisija predlaže da u Banja Luci obrazuju tri stambene zajednice i to: jedna za I, II, i V kvart, druga za III kvart, a treća za IV kvart. Budžak bi bio podjeljen na stambene zajednice III i IV kvarta, a granica bi bio put Banja Luka — Bos. Gradiška.

Ukida se stambena uprava u našem gradu

Savezno izvršno vijeće usvojilo je prijedlog Uredbe o upravljanju stambenim zgradama, i ona će se primjenjivati u 1954 godini.

Sa stanovima će upravljati stambene zajednice i radi toga će se ukinuti Stambena uprava. Uredba predviđa da će se stanarina određivati po stambenoj tarifi, a zavisice od kvaliteta i mjesta stana. Plaćaće se po kvadratnom metru stambene površine (kao stambena površina smatraće se površina cijelog stana osim podruma, tavana, stepeništa, kućnih hodnika, vešernice i šupe).

Pitanje podjele grada na zone

Banja Luka je grad koji u odnosu na broj stanovnika, ima najveću površinu u Jugoslaviji, a vjerovatno i u Evropi. Periferni dijelovi grada udaljeni su po nekoliko kilometara od centra. Grad je podjeljen na dva dijela rijekom Vrbasa na kojoj nema dovoljno mostova, te usljed nerazvijenog saobraćaja veoma je otežano stići iz centra na periferiju i obratno. Radi toga je komisija bila u velikoj nedoumici kako podijeliti grad na zone i šta odrediti za centar. Nakon duge diskusije usvojen je predlog da centar bude »Kastelov čošak« i da se grad podijeli na četiri zone.

I ZONA počinje kod »Spomen

do Zmaj Jovine ulice, te odavde desno uz ulice Zmaj Jove i Braće Pavlića (bez istih) do Strosmajerove ulice, zatim Strosmajerovom, Maršala Tita do Petra Kočića ulice. Odavde granica se vraća prema gradu ulicom Maršala Tita do Crkvene.

II ZONA počinje u Kozarskoj ulici na uglu ulice Filipa Macure odakle ide Kozarskom ulicom obuhvatajući Caire, te Duška Košćice ulicom do Omladinske. Dalje uz Omladinsku ulicu do ulice Fadila Maglajića, te dalje Omladinskom ulicom, Rudarskom, Zdrave Korde, Ante Jakića, Branka Radičevića do bivše Lauške pruge. Zatim Lauškom prugom, Petra Preradovića, Braće Pavlića, Masarikovom, Pave Radana, Petra Koščice do Milana Radmana ulice. Odavde se granica vraća prema gradu ulicama Mladena Stojanovića i Maršala Tita do Pave Radana ulice tj. do prve zone. Dalje granica nastavlja granicom I zone do Aleje JNA, te odavde Alejom JNA, Rade Ličina Grobljanskom, Gundulićevom, Miše Stupara i Beogradskom do Vrbasa. Odatle granica nastavlja uzvodno Vrbasom do Wilsonove ulice (do bivšeg Gajretovog internata), te dalje Vilsonovom, Braće Potkonjaka, uz aleju Nurije Pozderca do Mirka Kovačevića ulice i istom do Vrbasa. Odavde granica ide uz Vrbas do ulice Lutke Smajlagić, te ovom ulicom do početne tačke na Kozarskoj ulici.

III ZONA počinje kod Halilpašina turbeta u Kozarskoj ulici, ide Hisešima ulicama Augusta Cesarea i Omladinskom do ulice Fadila Maglajića. Odavde ide granicom II zone do Ahmeta Hadžihalilovića ulice i dalje ovom ulicom do raskršća za Mošile obuhvatajući ulice Muhurdarevića i Novi Sokak. Dalje granica ide ulicama Drage

goševu ulicu obuhvatajući ulice Franje Kluza i Mrmolje. Dalje granica nastavlja Njegoševom, Petrićevačkim putem, Gorana Kovačića, Ivica Davida, Franje Nanuta do Željezničke stanice Predgrađe a odatle željezničkom prugom Banja Luka — Doboj do Vrbasa. Dalje granica ide uz Vrbas do Rebrovačkog mosta, te ulicama Danka Mitrova, Osmana Malkića, Braće Odića, Čeremetanom, Jularcem Braće Potkonjaka do tekije, a odatle ispod brda Starčevice do Lede Karabegovića ulice. Dalje granica ide ulicom Lede Karabegovića do Vrbasa te uz Vrbas do ulice Halilpašine i dalje istom ulicom do početne tačke na Kozarskoj ulici.

IV ZONA obuhvata ostalo područje grada.

Koliko će biti kategorija stanova?

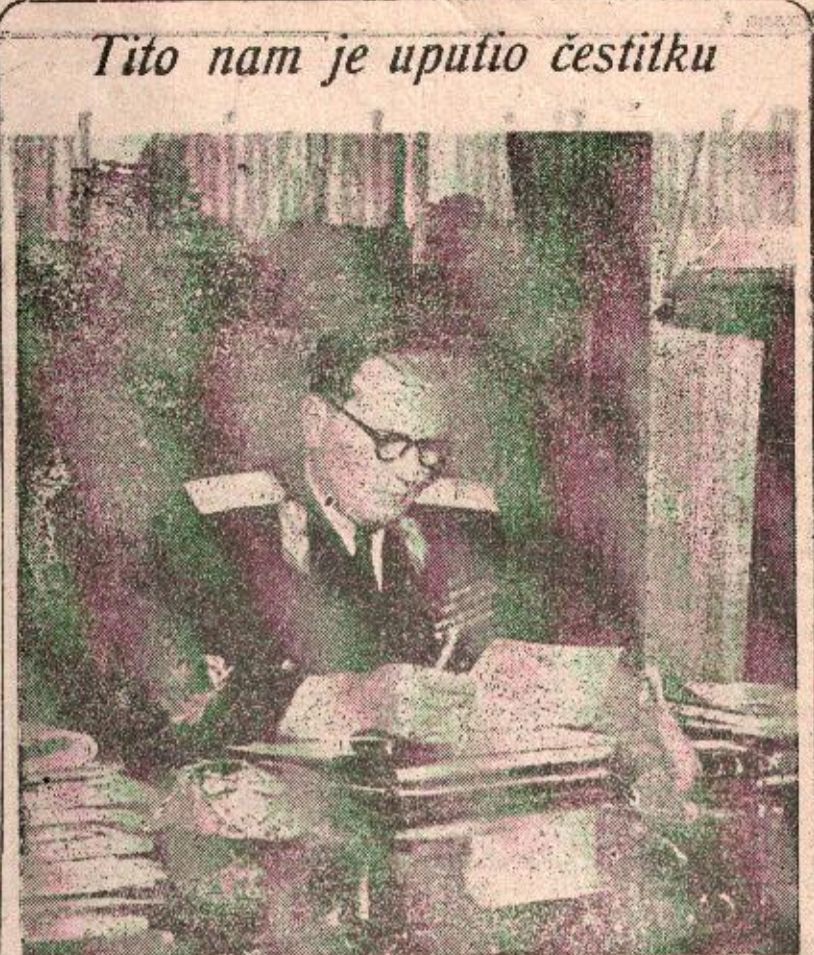
Uredba predviđa da se svi stanovi u stambenim zgradama moraju kategorizirati i da najmanje mora biti šest kategorija.

Kategorizacija stana je najvažniji posao, jer će kategorija stana, kao i zona gdje se zgrada nalazi, uticati na određivanje stanarine. Stanarina će se određivati kako smo naveli, po kvadratnom metru ali tako, da će stan I kategorije u zgradi koja se nalazi u I zoni biti skuplji od stana I kategorije u II zoni itd.

U našem gradu postoje različite kategorije zgrada. Mnoge su pravljene prije rata, a neke čak i prije prvog svjetskog rata. Neke su rušene za vrijeme okupacije i nisu popravljane, a mnoge su izgrađene poslije oslobođenja, ali se neke od njih nalaze u vrlo slabom stanju. Radi toga komisija je predložila da se stanovi u Banja Luci podijele u deset kategorija, kako bi se mogla napraviti razlika među njima. Još jedno preostaje da komisija odredi kakvi stanovi spadaju u prvu, kakvi u drugu kategoriju itd., pa bi se moglo pristupiti razmatranju predloga na sjednicama NOG-a i zborovima birača.

Grad Banja Luka zahtjeva je zima bez dovoljnih količina ogrijevnog drveta i u njih Nestsšicu ogrijeva naročito se osjetila početkom decembra prošle godine, jer preduzeća za ogrijev »Grada« i »Zadrugar« u Banjoj Luci nisu bila u stanju da zadovolje potrebe potrošača. Ogrijeva na lagerima preduzeća nije bilo, a potrošači su svakodnevno iščekivali pred njihovim vratima. Uprave preduzeća u takvoj situaciji davale su potrošačima neodredene odgovore.

Uprave preduzeća »Grada« i »Zadrugar« nestsšicu ogrijeva pravdale su transportnim poteškoćama u novembru i decembru. Rukovodstva tih preduzeća smatrala su da su to dovoljni razlozi i da sa njih otpada svaka odgovornost pred građanstvom za nestsšicu ogrijeva. Uprave preduzeća zauzele su uglavnom pasivan stav iščekivanja »dok se transportne prilike ne poboljšaju«.

Tito nam je uputio čestitku

Drugovi i drugarice,
građani i građanke,

želim da se ne prevarim kad kažem da u nastupajuću hiljadu devet stotina pedeset četvrtu godinu ulazimo u vedrijoj situaciji nego prijašnjih poslijeratnih godina. Na horizontu se sve više pojavljuju zruci svjetlosti, koji se, doduše polako ali uporno, probijaju kroz tamne oblake koji lebde nad čovječanstvom. Pobjeda mira nad ratnom opasnošću, pred kojom je čitav miroljubivi svijet strepio u poslijeratnim godinama, dolazi sve manje u pitanje bar u bliskoj budućnosti, a od najodgovornijih ljudi u svijetu zavisí da li će ta opasnost i u daljoj budućnosti biti uklonjena. No ne zavisí samo od odgovornih državnika, već i od miroljubivih snaga u svijetu uopće i u svakoj zemlji posebice, da li će mir biti osiguran za duže vremena, ako već nije moguće da se taj ideal čovječanstva ostvari zauvijek.

U pogledu tog velikog i najkrupnijeg međunarodnog pitanja, pitanja mira koje danas još zabrinjava svijet, mogu uvjeriti građane naše zemlje, da ćemo mi koji smo odgovorni pred našim narodom i pred historijom raditi uporno i saradivati sa svim miroljubivim zemljama i ljudima — za pobjedu mira u svijetu. A žrtve koje smo dosada dali za tu stvar dokaz su neodoljive težnje naših naroda za mirom.

Prema tome, mislim da nisam pretjerano optimista ako kažem da naši narodi mogu u tom pogledu biti spokojni i mirno usmjeriti svoje napore u pravcu ostvarenja svojih težnji, u pravcu svog svestranog razvika.

U našem unutrašnjem razvoju mi ostavljamo hiljadu devet stotina pedeset treću i ulazimo u hiljadu devet stotina pedeset četvrtu godinu sa krupnim pobjedama i sve jasnijim perspektivama naše velike i sretna budućnosti. Prošla, hiljadu devet stotina pedeset treća godina bila je ispunjena bunim unutrašnjim političkim, ekonomskim i kulturnim životom. Lik naše zemlje brzo se mijenja i sve više i sve dalje ostavlja za sobom jadni i nesretni lik prošlosti. Izvršen je krupan rad na daljoj demokratizaciji našeg društvenog života uopće i upravljanja u privredi napose.

U narednoj, hiljadu devet stotina pedeset četvrti godini doći će do punog izražaja pozitivni rezultati svega što je započeto i učinjeno, ako svakoj svjestan građanin učini u pravcu daljeg usavršavanja našeg društvenog sistema sve što je dužan i što od njega zavisi. Veliku odgovornost imaju u tom pogledu i naše društvene i političke organizacije: Savez komunista, Socijalistički savez radnog naroda, Narodna omladina, sindikalni savezi, Savez žena, savez boraca, razne kulturne i prosvjetne organizacije i, na kraju, pripadnici naše Narodne armije, komandi i borački sastavi.

Sa gorućom željom za prijetv i sreću naše socijalističke zemlje, upućujem građanima Jugoslavije srdačne čestitke povodom Nove, hiljadu devet stotina pedeset četvrti godine!

Naš gradski problem broj 1

KO JE KRIV ZA NESTAŠICU OGRJEVA U BANJOJ LUCI?

Ovakve kuće mjeravamo da isključimo iz stambenog fonda

desne« i ide ulicom Maršala Tita do mosta na Crkvenoj obuhvatajući ulice Šoše Mažara do Ive Mažara, te na desnoj strani Ferhatpašinu i Moštrovića, ulicu. Od mosta na Crkvenoj granica ide uz Crkvenu

Langu, Rudarskom, Paprikovac, Branka Radičevića do Lauške pruge, a odatle granicom druge zone do ulice Ranka Šipke. Dalje ide ulicom Ranka Šipke do više Doma staraca, te odavde izlazi na Nje-

Na sastanku sa predstavnicima preduzeća »Grada«, »Zadrugar« i »Vrbasa«, koji je održan početkom decembra prošle godine u Narodnom odboru po pitanju nabavke ogrijeva, ustanovljeno je da postoje momentane poteškoće u transportu oko nabave ogrijeva, ali da to ne može biti razlog da su preduzeća ušla u zimu bez dovoljnih zalih ogrijevnog drveta i ugljena. Preduzeća su učinila propust što se nisu snabdijela dovoljnim količinama ogrijeva u ljetnim mjesecima kada se, normalno, preduzeća iskve vrste i snabdijevaju. Da li je, naprimjer, preduzeće »Grada« učinilo propust što je tek u novembru sklopio ugovor sa preduzećem »Vrbasa« za isporuku 10.000 kubnih metara ogrijevnog drveta za zimski period?

Da li su kolektivni preduzeća »Grada« i »Zadrugar« razmišljali i raspravljali, naprimjer, u mjesecima julu i avgustu prošle godine, o svojim osnovnim zadacima snabdijevanja građanstva a

da se i ne govori o privrednoj i komercijalnoj perspektivi preduzeća?

I ukoliko su kod preduzeća »Grada« postojali ugovori o nabavi ogrijeva, uprava preduzeća nije forsirala (naprimjer putem arbitraže) da se zaključci realizuju.

Situacija sa ogrijevom zbog svega ovog trenutno nimalo nije prijetna. Od 10.000 kubnih metara, koje je kako je već spomenuto, trebalo blagovremeno prevući u stovarište, realizovano je tek 1900 kubnih metara drveta. Na rad lištima u Ključu, Petrovcu, Fastirevu i Černici čeka oko 11.000 kubnih metara drveta koje treba dovući u grad. Potrošači sa pravom opsjedaju »Gradišna« stovarišta, a da se i ne govori da su bez drveta trenutno sve škole, Dječja i Gradska poliklinika, Zavod za socijalno osiguranje, preduzeće »Rudi Čajavec«, Opšta i Dječja bolnica i zatim druga preduzeća.

B. Č.

Dobrovoljnim davanjem krvi spasavamo ljudske živote

U našoj zemlji kao i u drugim zemljama svijeta, u svim većim gradovima postoje stanice za transfuziju krvi čiji je zadatak da pomognu iznemoglim bolesnicima i ranjenicima prilikom krvarenja. To je ustanova bez čijeg produkta savremena medicina ne bi mogla postojati.

I banjalučki »Kabinet za transfuziju krvi« pri opštoj bolnici je jedna od tih veoma važnih ustanova, koja po kapacitetu spada u red odmah poslije Sarajeva u Bosni i Hercegovini.

Kabinet je osnovan prije dvije godine, a danas već ima mnogo uspjeha. Ali ima i problema. Pored nedostatka nekih instrumenata, tehničkog pribora za rad, ova ustanova ima jedan veoma važan, u pravu najvažniji, problem: kako okupiti dobrovoljne davaoce krvi? O tome se već govorilo i predavala nja držala, ali dobrovoljaca nema. Svega jedan čovjek koji besplatno daje svoju krv, dok davalaca uz naplatu ima oko 500, pa i to su većinom pripadnici JNA. To je jako mali broj.

Šef kabineta, drugarica Dr. Fabić, odazvala se našoj molbi i dala nam traženo objašnjenje o značaju i perspektivi ove ustanove. »Kabinet nema sve uslove za rad — kaže drugarica Dr. Fabić — ali se nastoji stvoriti ono što je neophodno. Davanje krvi je apsolutno neškodljivo, naprotiv, ono je korisno. I ne samo da zajednica ima korist, nego i sam davalac, jer se on podvrgava opštem ljekarskom pregledu na kome se često puta ustanovi i neka bolest od koje se treba liječiti...«

I dok smo mi u laboratoriju razgovarali o tome, jedna medicinska sestra dotrča govoreći: Doktor, Marinković traži odmah pola litre krvi nulte grupe, vrlo je hitno. A kada sasluša odgovor da mo-

mentano nema gotove krvi, ona istim tempom otrča natrag. I da tu u krugu bolnice nije bio jedan davalac koji je odmah došao i dao dragocijenu tekućinu, bolesnik bi umro. Eto koliko je važna ova ustanova u kojoj se na prvom zidu kod ulaza, nalazi parola: »Vaša krv je spasilac života«.

U 1952 godini kabinet je skupio ukupno 341 litar krvi, dok je 1953 godine, sakupio preko 471 litar. Ali to su male cifre prema važnosti i ulozi transfuzije. I ovo što ima davaoca krvi, svi su skoro vojnici. A gdje su naši zdravi, snažni omladinci koji bi mogli dati ovaj dragocjeni prilog i tim prilogom spasiti ugrožene živote mnogih bolesnika? Predlažem da se preko organizacije SSRN, preko Crvenog krsta, sindikalnih, omladinskih i drugih organizacija povede akcija za okupljanje dobrovoljnih davalaca krvi. Nije pohvalno

prodavati svoju krv, nju treba besplatno dati bolesniku koji je na samrtničkoj postelji. Ništa nema časnije nego spasiti život nemogućne, a takođe ništa nema draže nego čuti zahvale od čovjeka koga smo svojom krvlju spasili.

Grad Banja Luka i banjalučki srez imaju priličan broj stanovnika među kojima bi se moglo naći bar 500 dobrovoljnih davaoca krvi. I stanovnici iz drugih obližnjih srezova mogli bi takođe da učestvuju. Samo to treba organizovati; treba svakom našem čovjeku da bude jasno da je ta krv koju on daje, ponekad posljednje sredstvo kojim se spasava život unesrećenog.

Za istaknute davaoce postoje nagrade, pohvale, javna odlikovanja i priznanja kojima se nagrađeni ponosi isto kao i oni koji su slična odlikovanja dobili u borbi.

E. Arnantović

DJEČJI VRTIĆ JE USTANOVA koja nije opravdala svoje postojanje

Kada je osnovan Dječji vrtić nije se vjerovalo da će to biti, relativno, jedna od najskupljih ustanova, jer sredstva koja se ovoj ustanovi daju prevelika su u odnosu na broj djece koja se u njoj nalaze.

Pustimo malo da činjenice govore.

Dok mi danas nemamo prostora da smjestimo odjeljenje za liječenje čelavosti (favusa) na sreću ima mo 500 djece oboljele od te bolesti, dok nam Kožno-venerični dispanser za bolest zauzima u Higijenskom Zavodu prostorije, koje su kao kruh potrebne Dječjem

dispanseru gdje se pacijenti djeca guše radi malog prostora, a liječnici ne mogu da obavljaju svoj posao kako treba, u velikim prostorijama Dječjeg vrtića u Džinića kući kraj Vrbasa desetak djece provode svoje dane (Prosječno na mjesec 1953 g. u Dječjem vrtiću bilo je 15 djece a u Jasilicama 10 i to: Januar 26, februar 25, mart 26, april 28, maj 29, juni 39, juli 38, august 26, septembar 15 oktobar 22, novembar 15, decembar 24)

Što je najinteresantnije za ovako mali broj djece obe ustanove držale su relativno veliki broj osoblja (upravnik, režiser, kuharice, čistačice) tako da ih danas ima 9. Tako su u 1953 g. lični rashodi bili gotovo duplo veći od samostalnih prihoda (samostalni prihodi 421.367, a lični rashodi 796.475 Din.)

Kad se uzmu u obzir sve gore navedene činjenice i tome doda da se vrlo mali broj porodića koristi ovom ustanovom, bilo što nisu navikli, bilo što i položaj zgrade ne ide na ruku roditeljima djece, postavlja se pitanje šta je bolje: ukinuti zasad Dječji vrtić i Jasilice (poslije, ako ustraba, ponovo otvoriti, a smjestiti u njegovu zgradu pomenuto bolničko odjeljenje, ili držati Dječji vrtić sa svim ovim osobljem za desetak djece?

Ja mislim da ova ustanova, zbog ovako malog broja djece koja su u njoj nalaze, nije opravdala svoje postojanje i treba je ukinuti.

A. Filipović

Bolji i realniji razrez poreza

Porez je tema o kojoj se u zadnje vrijeme na zborovima birača na selu najčešće diskutuje. Zašto je ovoliko, a ne toliko? — postavlja se često pitanje. Najbolji odgovor sadržan je u ovom objašnjenju:

Jedna od mjera, kojim zajednica djeluje na proizvodnja, svakako je novi način oporezivanja prema katastarskom prihodu.

Zakon o društvenom doprinosu i porezima predviđa da se porez na prihod utvrđuje na temelju: površina, vrsta kultura i boniteta — plodnosti zemljišta, odnosno na temelju katastarskog prihoda. Katastarski prihod je novčana vrijednost srednjeg prinosa zemljišta, koja se dobiva uz obično gospodarenje po odbitku prosječnog iznosa redovnih gospodarskih troškova. On bazira na realnim činjenicama, zasnovanim na naučnoj osnovi, pa prema tome isključuje samovoljnost i proizvoljnost, pored svojih mnogih prednosti, katastarski prihod kao jedinstvena osnovica za oporez-

vanje, otklanja nejednakosti u oporezivanju. Njegova je prednost i u tome, što katastarski prihod, pored prihoda od biljne proizvodnje, uključuje u sebe i prihod od stočarstva, a sa time upravo stimulira proizvodnja da stalno povećava svoj stočni fond.

Porez na prihod od zemljišta odmjerava se prema normiranom srednjem prinosu zemljišta svake kulture. Dakle, višak prihoda od zemljišta, koje domaćinstvo sa svojim trudom i većim zalaganjem ostvari iznad prosječnog prihoda, neće biti oporezovano.

Katastarska služba izvršila je tehničke pripreme radnje za izračunavanje katastarskog prihoda. Ovi radovi nalaze se u završnoj fazi i za kratko vrijeme za svako domaćinstvo po kulturama i klasama biće obračunat katastarski prihod, koji će služiti kao realna osnovica za oporezovanje prihoda od zemljišta.

S. K.

Mrkonjić Grad je dobio svoj statut

Na svom posljednjem zasjedanju Narodni odbor sreza, putem posebnih i zajedničkih sjednica vijeća donio je Statut Narodnog odbora.

Nacrt statuta dostavljen je još prije tri mjeseca, na diskusiju svim odbornicima, društvenim i privrednim organizacijama. Nacrt su prerađivali odbornici sa biračima, a društvene i privredne organizacije na svojim sastancima. I konačno na posljednjem sjednici odbora, nakon izvjesnih izmjena i nadopuna Nacrta, donesen je Statut Narodnog odbora sreza mrkonjičkog.

Pri donošenju Statuta odbor se uglavnom služio sa dosadašnjim pozitivnim iskustvima iz rada narodnih odbora, a uporedo sa tim uzimao je u obzir i slabosti iz dosadašnjeg rada. To je pored ostalog omogućilo da se Statutom detaljnije razrade one forme koje omogućavaju razvijanje ovih oblika rada koji su se pokazali prikladnim u borbi za razvijanje i jačanje socijalističke demokratije. I kroz diskusiju, pokazalo se gdje leže osnovne slabosti u radu odbora i njegovih organa. Statutom su naročito podučena prava i dužnosti odbornika i detaljnije su precizirane odredbe o načinu rada odbora i njegovih organa. Statutom je također detaljnije razra-

dena odredba o radu komisija i savjeta. Formulirano je da se pri izboru savjeta, što veći dio njihovog članstva bira od predstavnika društvenih i privrednih organizacija. Također je usvojena odredba da se savjeti sastaju najmanje jedanput mjesečno, jer će samo na taj način, moći obuhvatiti svojim radom sve probleme.

To je prvi put da Narodni odbor sreza donosi svoj Statut, koji je veoma značajan faktor u jačanju demokratskih formi rada u borbi za sve šire uvlačenje masa u upravljanje.

Jarić Radivoj

Primjeri koji zaslužuju javnu pohvalu

Dosta je pisano u našoj štampi, o tome kako naši ljudi, — bilo iz kojih razloga, — gube ili zaboravljaju svoje stvari, novce i slične na javnim mjestima, restoranima, bioskopima itd. Mnoge stvari, zahvaljujući savjesnim građanima dolaze ubrzo u ruke svojih vlasnika.

Ono što se dogodilo u hotelu »Bosna« u Banjoj Luci krajem decembra prošle godine, vrijedno je istaći kao primjer savjesti i poštenja.

Tih dana jedan gost iz Vršca, na stolu u restoranu zaboravio je svoj novčanik u kome je bilo 27.000 dinara. Kada se vratio, u očajanju konobar, drug Ivan Nikolić predao je novčanik vlasniku. Sutra dan je isti konobar Nikolić, predao na isti način i novčanik sa 5000 dinara jednom oficiru JNA i ženski ručni sat jednoj drugarici, koja ga je, navijajući, zaboravila na stolu. Isto tako je postupio i drug Boro Galić, koji je zaboravljajući fotografski aparat »Lajka« predao njegovom vlasniku.

Velika je povika na naše ugostiteljstvo i na ljude koji rade u njemu. Često se tu generalize i stavlja sve u jedan »koš«. Ovi primjeri su suprotni ovakvom tvrdjenju.

Ovi drugovi su ovakvim gestom u mnogome podigli renome ovog poznatog banjalučkog hotela i restorana. Uprava preduzeća i sindikalna podružnica neće pogriješiti ako ovakve službenike nagrade.

M. I. - A. M.

Na tridesetoj osovini

Zurimo kroz maglu jutarnju. Nova sarajevska stanica svijetla topla, moderna, kao gusti mlaz ispušta nizove putnika.

— Beograd — drugi kolosjek!

— Zagreb? — pita putnik sav skriviljen pod teretom svoga prtljaga.

— Gdje je banjalučki? — upitamo mi.

Puši se lokomotiva, voz samo što nije krenuo. Prozori prekriveni parom. Vidimo — ima mjesta. Nekako odlučujemo se za drugi po redu. Ali tamo stoji konduktor.

Da budemo sigurni opet pitamo: — Banjalčki? —

Ne — tamo, onaj predznaj! — odgovara konduktor uslužno. Izašli smo opet u sniježni ledeni zrak i zurimo do vagona koji završava kompoziciju. Nekako još u onoj žurbi ne osjećamo je li toplo ili nije.

Voz kreće. Lijepo čujemo kako hukće lokomotiva. Ima mjesta, skidamo kapute. »raskomotili se« ali — jeli to moguće? Njokuda ne stiče toplina. Već iza Rajlova navlačimo opet kapute. Kod Zenice prestajemo da čitamo »Borbu« ili da smrznutim rukama rješavamo probleme iz »Enigme« pa ih korisnije upotrebljavamo: zamotavamo se u novinski papir.

— Karte molim — prekide nas iz nekog polusnog stanja konduktor.

— Molim vas, zašto ne grije?

— Trideseta osovina, para ne može da stigne dovde — savim hladnokrvno odgovara konduktor, hladnokrvno zato, valjda, što osjeća da je ne samo njemu nego i nama putnicima, hladno.

Teč s o je izašao, a mi u razgovor. Kako trideseta? Pa što nas ne metnu bar na dvadesetu pa da i mi osjetimo bar malo grijanja. Neko se dosjeti pa promjeni vagon. Kaže, kasnije, da se oznojio, pa kad smo stigli do Doboja a on izašao da se »prozračić«.

Treba biti objektivni. Što nam je bilo zima — bilo je. Da smo se smrznili i to je tačno. Ali od Doboja! Sve više, sve jače, vruća para je zagrijavala zaboravismo na ovaj zimu.

Okrećemo se malo po kupeu pa

Zašto se ne dovršavaju zadružni domovi?

U Bihackom sreću svojevrmeno je otpočeto sa izgradnjom deset zadružnih domova. Dok ih je nekoliko već u završnoj građevinskoj fazi, nažalost, mora se konstatovati, da još ni jedan nije potpuno dovršen. Na primjer, sa malo više zalaganja i volje, brzo i dobro bi bili završeni domovi u selima Pokoči, Žegar, Skočaj i drugim. Karakteristično je da su u ovim domovima završeni upravo oni dijelovi koji služe za gostionice, dok prostorije koje bi trebale da posluže za čitaonice ili biblioteke ostaju nedovršene. Svakako da bi organizacije Socijalističkog saveza u tim opštinama trebale ovome da poklone punu pažnju.

Udruženje univerzitetski obrazovanih žena broji 70 članova

Prije nešto više od godinu dana osnovano je u Banjoj Luci društvo univerzitetski obrazovanih žena. Društvo je okupilo oko sebe skoro sve univerzitetski obrazovane žene grada, te broji oko 70 članova. Početni zadatak društva bio je pomoći fizičko-intelektualki da se stručno uzdiže i bavi naučnim radom, a to kroz olakšice u njenom svakodnevnom poslu oko kuće i porodice. Tako je od strane ovog društva pokrenuto pitanje osnivanja praonice i radionica za sitne domaćinske usluge, dvokratno radno vrijeme na tržištu, kao i druge praktične zamisli, koje bi zaposlenu ženu što više oslobodile tih briga. Unutar rada društva održana su dva predavanja s diskusijom, i to o odnosima bračnih drugova u braku te o novinama u izbornom zakonu. Međutim se u radu društva stvarno aktiviralo tek oko dvadesetak drugarica. Glavna zapreka bila je zauzetost žena u kući, ili kod drugih preopterećenost u zaduženjima po drugim aktivima, svojim sindikalnim podružnicama ili radom u stručnim udruženjima. Izvjestan broj članica društva aktivno učestvuje i u radu Saveza ženskih društava i obuhvaćen je u ekipe koje su odlazile na sela sa zadatkom zdravstveno-prosvjetnog uzdizanja seoskih žena.

U ovoj godini društvo će pojačati svoju aktivnost, nastojeći naročito da uključi u djelovanje članice koje se do sada nisu aktivirale. Osim toga predviđene su

ekipe, sastavljene od pravnica, tjeekarke i prosvjetne radnice, koje bi zašle među žene-radnice našim tvornicama i preduzećima, te kroz razgovor i odgovore na njihove upite ulazile u njihove probleme i pomagale im u kulturno-prosvjetnom i zdravstvenom uzdizanju, kao i rješavanju i objašnjavanju pravnog položaja žene u današnjem društvu i bračnoj zajednici. Još je u projektu da naše žene-inžinjeri agronomije ispitaju mogućnosti uspijevanja pojedinih vrsta povrća, na terenu našeg područja, te da upute našu ženu kako bi, gdje i šta mogu uzgajati, da poboljša ishranu svoje porodice, a i da svoje proizvode može iznijeti na tržište.

N. M.

Novo zelene površine u Bihacu

Dok prije rata u Bihacu nije bilo, osim jednoga, više parkova danas u tom pogledu daleko odmaklo. Osim toga, poslije oslobođenja, uređen je centralni park pored Une u kojem je podignut spomenik palim borcima, a preko puta toga uređen je veliki novi park. Ove godine posađeno je više stotina sadnica. Uređena je aleja JNA i Borbi sa lovačkom kućom. Najposljednji je zato upravo onaj dio grada oko parka kod Jarka gdje je i omiljeno svatilište bihaćana kafana »Paviljon«.

Bolja organizacija rada i organizovani krediti - uslov za povećanje poljoprivredne proizvodnje

Povećati poljoprivrednu proizvodnju, - to je osnovna težnja u našem nastojanju, da ona postane savremena i kvalitetna. Ulaganje većih sredstava, jedinstavne organizacije rada, rezultati su naših velikih dostignuća. Ove godine i sljedećih godina postajemo samo stalniji i jači industrijski proizvođači, pa i izvoznici mašina i raznih industrijskih sredstava. Na poljoprivredi je, da se uzdigne i poveća u kvaliteti i kvantiteti, da ide i krene sličnim putevima, jer ona dopunjuje industriju svojim sirovinama.

Ako želimo i moramo povećati poljoprivrednu proizvodnju, jer to je uslov našeg napretka, onda isto tako odobravamo primjenu savremenih nauka: saradnju proizvođača seljaka sa proizvođačima agronomima. Modernizacija u poljoprivredi znači revoluciju. Zato ostalo bilo kog oblika proglašenja je i proglašavanje se najvećim i najljepšim neprijateljem. Uništenje tog neprijatelja je naš društveni račun i cilj sredstava u toj borbi su učenje i organizacija rada sa organizovanim kreditom. Organizovani krediti u poljoprivredi znače primjenu novih, disciplinovanih radova na najslabijim tačkama kao i na najjačim tačkama i pojedinih njenih grana. Sav naučno ispitni rad primjenjivaće se u širini po regionima sa odgovarajućom postepenošću, odvajajući glavno od sporednog.

Uspjesi u poljoprivredi ne mogu se postići odjednom i na široj liniji, nego treba ih postepeno stvarati. Uspjesi u stočarstvu ne mogu se postići, ako se pojačano ne prate i ne kontrolišu kakvoće pojedinih grla kao i što većeg broja grla. Danas se nastoje, da se poveća procent masti u mlijeku. To se postiže odabiranjem ili selekcijom grla, koja daju velik postotak masti, a isto tako i boljom ishranom. Naša domaća krava (buša) ima kvalitetu u masnoći mlijeka, ali ima male količine mlijeka. Gatačko goveče, to je lijep primjer oplevaca i veće količine mlijeka. Popravkom i selekcijom sa odgovarajućim govedima ta buša daje i veće količine mlijeka. Gatačko goveče, to je lijep primjer oplemenjenog našeg brdskog govečeta, koje daje i duple količine mlijeka kao i masnoća. Prosječna godišnja mliječnost naše buše je 700 litara mlijeka sa prosječnim postotkom masti od 5 kg, što znači da daje 35 kg masti godišnje.

To znači da moramo popravljati i oplemenjivati naše goveče. Ovo je pravilo za svu stoku pa i

za perad. Na oko sitnica a i kokoši kontroliraju se u nosivosti jaja u posebnim kontrolnim gnjezdima. Kokoš kada snese jaje ne može izći, dok se ne izvadi iz gnjezda. Vadeći je iz gnjezda ujedno se pregleda i njen broj na nozi i tim načinom obilježimo istim brojem jaje. Tako ustanovljavamo količine snesenih jaja za svaku kokoš za godinu dana i, jasno, uzimamo za nasad ona, koja su najljepših i najkvalitetnijih kokošiju s najboljom nosivost. U prirodi ima kao i u stadima i jatima bilo koje stoke i "trutova" ili vrlo slabo produktivnih grla, koji jedu iste količine visokokvalitetne hrane kao najbolja grla. Tu odabirajući ili selekcijsku stranu traži i primjenjuje i nauka i praksa. Svaki naučni rad kad je ispitivan - a ispitano ga je mnogo, traži široku praktičnu primjenu u širokim potezima prakse.

U povećanju poljoprivredne proizvodnje ima mnogo načina i primjera kojim treba ići. Evo ih nekoliko:

Popravak zemljišta ispitivanjem i sjelvom lupine za sjeme i za obravanje na većim površinama.

Krčenje zemljišta, gdje su žetovi kreča blizu i gdje ga nema dovoljno u zemlji.

Odvodnjavanje zemljišta koja su stalno napadana vanjskim vodama, navodnjavanje površina za povećanu proizvodnju povrća, uvođenje dietelina i trava u naš dvopoljni plodored (kod nas se do sada sije kukuruz, pa iza kukuruza pšenica, a sad treba uvesti i dietelinu sa travama).

Čišćenje voćaka i prskanje protiv bolesti i štetočina.

Osigurajte sredstva za prskanje voćaka uvođenjem obaveza prilikom otkupa voća.

Upotreba vještačkog đubra kao dopunskog za povećanje njijskih prinosa.

Odročeni radovi u obradi zemljišta radi povećanja prinosa i uništenja korova kao neprijatelja njiva.

Uvođenje novih i boljih sjemena i njihov posebni uzgoj.

Zadružno i zajedničko nastojanje svih seljaka u primjeni i radu povećane poljoprivredne proizvodnje.

Zemljoradnička zadruga i, njezina preduzeća su nosioci povećanja poljoprivredne proizvodnje. Njih će pomoći Sreska poljoprivredna stanica sa savjetima, modernim ogledima i učenjem.

Veljko Jelovac

Ko sprečava higijensku obradu stoke za klanje i mesa u klanicama

Klanje zdravih životinja nije jedini uslov za dobijanje zdravog i ljudskom zdravlju neškodljivog mesa. Meso može podležati infekciji i za vrijeme klanja i obrade stoke. Radi toga se klanje stoke čije je meso namijenjeno javnoj potrošnji mora obavljati obavezno u javnim klanicama jer se smatra da su higijenski i tehnološki uslovi klanja i obrade takvi da neće ugrožavati meso od infekcije. Međutim, u većini klanica na području bivše oblasti meso je ugroženo od infekcije jer se klanje obavlja pod nepovoljnim higijenskim uslovima.

Ovako nepovoljni uslovi nastali su zbog toga što se preduzeće "Crevar" uselilo u klanice i tamo postavilo svoje radionice i skladišta za preradu i uskladištenje crijeva iako ni prije ni poslije rata ni u jednoj klanici nije postojalo odjeljenje sa osnovnim uređajem za preradu crijeva.

Kod većine klanica postoje manje prostorije u kojima se ispraznjavaju želuci i creva i poslije toga odnose na daljnju obradu van klanice.

Uklaskom "Crevara" u klanice zaveden je nov režim. Crijeva i predželuci ispraznjavaju se i ispiru u prostoriji gdje se obavlja klanje stoke i obrada mesa, a u ostalim prostorijama (u našim malim klanicama) vrši se daljnja

prerada crijeva. Tako je u Bihacu čitavo odjeljenje za klanje svinja pretvoreno u radionicu za preradu crijeva. U B. Gradišci crijevar stanuje u klanici a u svim prostorijama suši crijeva. U Drvaru je odjeljenje za šurenje svinja pretvoreno u radionicu za crijeva a u ostalim prostorijama klanice smještene su burad sa usoljenim crijevima. Slično je stanje i u B. Dubici, Mrkonjić Gradu i u nekim drugim mjestima. Pod ovakvim uslovima klanja i obrade ne može se proizvoditi meso bespikorno u higijenskom pogledu i bez posljedica po potrošače.

Veterinarska služba je intervenirala kod većine odbora ali nije postigla radikalnijih uspjeha osim što je Uprava klanice u Banjoj Luci uspjela da iseli "Crevara".

Rukovodstvo preduzeća "Crevar" ne pokazuje dovoljno razumijevanja za rješavanje ovog pitanja jer ga ne smatra važnim i ne obraća se odborima da zatraži pomoć. Mi smatramo da je u interesu čuvanja narodnog zdravlja potrebno čim prije naći pogodnu prostoriju za preradu crijeva i iseliti "Crevara" iz klanice. Brigu oko toga treba da preuzme uz pomoć privrednih savjeta "Crevar" kao najviše zainteresovan i odgovoran.

Dr. S. Z.

Električna energija i njeni potrošači

Znam: mnogi čitaoci će reći: »Pa da, oni njemu ovako kažu da se opravdaju pred nama, a što mi ovamo muku mučimo sa svjetlom, nasusnom potrebom nasom gradskom, - ni bi haber.

S tim ću početi reportažu o Električnom preduzeću i njegovim ljudima kojih se sjetimo često, samo onda kada je u pitanju prekid struje. Dogodi se to, ne malo koji put, da dok sjedimo u toploj sobi pri jarkoj svjetlosti sijalica i čitamo novine, knjigu, slušamo radio, radimo ili upravo dovršavamo neki važan posao ili dok vrijedna domaćica posluhuje večeru itd da odjednom nastane: cvr! Svjetla nestalo! Žmigne jedanput - dvaput i onda zaveže po pola, nekad čitav sat ili više - prema tome kakve je prirode kvar u mreži ili neka druga smetnja. A onda zna se - nastane nervoza, bujica primjedbi pada na račun »Električara« i nestrpljivo iščekivanje kada će se svjetlo ponovo pojaviti. Dakle, izvjesni »neko« tamo, je u izvjestan način dirnuo »nervus-vagus« ošjetljivog građanina i on reagira onako kako, ruku na srce, reagiramo svi mi, više ili manje. A mi i ne slutimo kako se to odražava na proizvodnju, na industrijska preduzeća gdje je svaki minut vremenska osnova proizvodnog procesa koji je opet uklopljen u dnevne, nedeljne i dalje, prema tome kako su i na koji način razrađivani, proizvodne zadatke, i gdje svaka izgubljena vremenska jedinica predstavlja izvjestan gubitak. Evo na primjer: u štampariji specijalna mašina izv. Linotip izljava iz istopljene olova novinske redke. Prekid struje od pet minuta i olovo iz tekućeg stanja se pretvorilo u kruto. I ništa manje nego sat i po treba čekati da bi se ova već stvrdnuta masa olova ponovo dovela u ranije tečno stanje. To je samo jedan primjer, a u koliko mjeri se to teže odražava po normalan rad u preduzećima, kao što je na primjer livnica »Boris Kidrič«. Tvornica duvana, itd.

Dakle riječ je o kolektivu i nje govim ljudima kojih se, kako smo već maločas rekli, sjetimo onda kada je u pitanju prekid struje u kući, a da u isto vrijeme zaboravljamo njihov naporan rad i zadatke koji su obično vezani za različite radne uslove, vremenske nepogode i stalnu opasnost po život, kada, dodirujući rukama, barataju oko visokonaponskih izolatora, razvodnih sklopki u trafostanicama itd.

Šta kažu o tome oni o kojim je riječ?

Prema sadašnjem stanju grad-

ska električna mreža koja se snabdjeva energijom hidroelektrane u Delibašinom Selu i termoelektrane Celuloze Prijedor i djelom termoelektrane Lauš, dovoljna je da bi se uglavnom zadovoljile potrebe široke potrošnje i javne rasvjete u gradu s jedne i industrije s druge strane. Manjak od otprilike 800 kilovata, pokriva se energijom iz elektrane u Prijedoru putem dalekovoda koji je još prošle godine dovršen. Međutim kada je 30. prošlog mjeseca uslijedio iznenadni kvar u prijedorskoj elektrani, ona je kroz nekoliko dana bila u mogućnosti da daje svega nešto oko 200 kilovata, pored toga što je i kapacitet hidroelektrane u Delibašinom Selu zbog nedostatka vode, sada u ovim zimskim danima, znatno manji i kreće se ispod prosjeka.

Takva situacija preduzeću - ističe direktor Roje - nameće problem pravilnog korištenja energije i obezbjeđenja potreba industrije i široke potrošnje. I jedini mogući izlaz za to vrijeme, a to nije rijetka pojava, pribjegava se reduciranju izvjesnih potrošača, kako onih koji traše struju za široku potrošnju, a to su domaćinstva i ustanove, tako i potrošača industrijske struje. Električar odlazi do te i te trafostanice i izbacuje izvjesno područje grada privremeno, da bi se manjak nadoknadio drugom. Kod potrošača industrijske struje ovo reduciranje vrši se prema prioritarnom rasporedu.

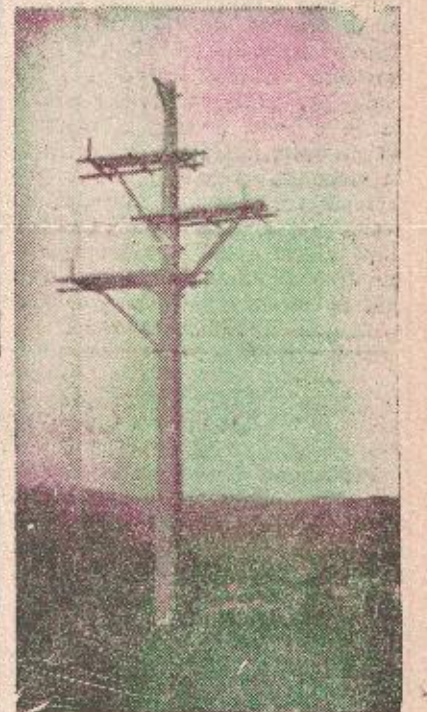
Kod reduciranja ovog ili onog područja, koje je naravno u takvim okolnostima nužna mjera ima prilično neugoda - kaže direktor Roje. - Naime radi se o tome što se neko preduzeće ili drugi potrošač industrijske ili struje za široku potrošnju nalazi na području koje struju dobiva iz jednog voda, a taj isti vod služi i za okolne zgrade, pa čak i ulicu. Bolnica, na primjer, treba 15 kilovata, i ona je prioritetni potrošač. Međutim, kako su na isti vod vezani i drugi potrošači, izlazi da umjesto 15 kilovata, koliko bolnica de facto troši, kod reduciranja odlazi još 15 kilovata, koji se ne mogu izuzeti i prebaciti gdje su trenutno potrebni. Da bi svaki prioritetni potrošač imao svoj posebni vod trebalo bi izvršiti rekonstrukciju, a to zahtijeva i investicije. Javna rasvjeta u gradu troši na primjer oko 60 kilovata.

Problem koji će još ove godine biti skinut sa dnevnog reda

Koliko se iz riječi direktora Roje i njegovih saradnika moglo

vidjeti - potrošači već sada sa puno optimizma mogu očekivati skoro riješenje ovog komunalnog problema broj 1, po svim izgledima i u aprilu mjesecu. Sa 130 km dugog 35 kilovoltnog dalekovoda od Bihaća do Prijedora na čiju je izgradnju utrošeno oko 250 miliona dinara, električna mreža Banje Luke napajaće se iz hidrocentrale »Una« kod Bihaća koja se upravo završava. Hidrocentrala na Uni imaće kapacitet od 8000 kilovata i preko trafostanica koje su već izgrađene u Bihaću, Novom i trafostanice u Krupi na kojoj su radovi još u toku, sva ova mjesta i još neka imaće dovoljno električne energije za industrijske pogone i široku potrošnju. Termoelektrana celuloze u Prijedoru koja se sada proširuje, radiće isključivo za potrebe tvornice i samo u slučajevima manjka vode za hidroelektranu, uključivati bi se prema potrebi u dalekovodnu mrežu.

Ali, izgradnjom dalekovoda i centrale kod Bihaća koja će obezbjeđivati dovoljne količine energije za potrebe Banje Luke i drugih mjesta, još uvijek nije sasvim sigurno da ponekad neće doći do reduciranja ovog ili onog područja. Radi se o eventualnim kvarovima, jer na 130 km dugom dalekovodu se to može ne rijetko dogoditi. Za to će za održavanje dalekovoda postojati posebne ekipe u Bihaću, Novom i Banjoj Luci. No, nedostatak struje za vrijeme kvarova nadoknadiće u svaki slučaj rezervni pogoni pri gradskim elektranama.

Dalekovod od 35000 volti od Bihaća do Prijedora koji se dovršava

Da bi se potrebe Banje Luke zadovoljile u potpunosti s obzirom na njen daljnji razvoj, preduzete su mjere da se Banja Luka u naredno vrijeme poveća dalekovodom sa hidrocentralom Jajce II. U tu svrhu već je nabavljena oprema za trafostanicu od 110 kv, koja se montira. Kada to bude gotovo, Banja Luka će imati osigurane potrebne količine električne energije za svoje potrebe, jer će se gradska električna mreža napajati sa dvije strane, odnosno sa dva dalekovoda.

Ne opsjedajte telefon 223

Potrošači su nestrpljivi, kada je u pitanju prekid struje - žali se direktor Roje. - Prilikom reduciranja ili privremenošću isključivanja ovog ili onog područja - oni jednostavno opsjednu telefon 223 koji nam je upravo u takvoj situaciji najpotrebniji, jer nam je to još jedino moguće sredstvo da se ispitaju kvarovi i druge tehničke smetnje. Inače dispečerska služba kod nas je još u razvoju i zato će se na tom pitanju pokloniti veća pažnja. Preći će se eventualno na savršeniji sistem veza (radio veza i sl.), koje su skupe, ali mnogo olakšavaju rad dispečerske službe.

D. Čiča

Reorganizacija trgovačke ugostiteljske mreže u Mrkonjić Gradu

Mrkonjić Grad, 2. januara. Nakon dužeg rada komisije na izradi predloga za reorganizaciju trgovinske i ugostiteljske mreže, o čemu se vodila 3 mjeseca veoma živa diskusija, na posljednjoj sjednici Narodnog zbora sreza donešen je zaključak da se reorganizuje trgovinska i ugostiteljska mreža na području sreza u 3 trgovinska preduzeća na veliko, 10 trgovinskih i 4 ugostiteljske radnje. Ove radnje

putem svojih 35 prodavnica i 11 ugostiteljskih objekata, razgranaće na srezu svoju trgovinsku djelatnost. Pored toga na srezu će biti 14 zadruginih prodavnica i 3 prodavnice zanatskih radnji.

Ozbiljnu teškoću oko reorganizacije o čemu je dugo raspravljano, predstavlja pitanje kvalitetnog trgovačkog kadra, u čemu se prilično oskudjeva.

Jarić Radivoj

U posljednje vrijeme mnogo je učinjeno na opravi mrkonjićkih puteva

Nastavnici i profesori banjalučkih škola posjetili naučne ustanove

Već više od dvije godine postoji i radi u Banja Luci društvo matematičara i fizičara. Članovi tog društva su isključivo nastavnici matematike i fizike, iako njegovi članovi mogu biti i ljubitelji tih nauka. Čaj društva je populariziranje fizike i matematike, podizanje nivoa znanja članova, praćenje stručne literature i novijih teokovina na naučnom polju. Jedna od formi rada društva je i upoznavanje naučnih ustanova i objekata naše socijalističke izgradnje. Tako su ovog proljeća članovi društva posjetili Institut za ispitivanje strukture materije u Vinči kod Beograda, i tim povodom su održana predavanja o »Atomskoj energiji«, »Akceleratorima« i »Strukturi atoma« itd. Posjeta Institutu je potpuno uspjela, oko 30 nastavnika fizike i matematike bili su impresionirani veličinom, estetskim izgledom i radom Instituta. Ljudi kojima je struka matematika, ostali su zapanjeni pred stromjem sa mnoštvom pravilno poz-

danah dugmadi, unutar kojeg ima više elektronskih cijevi, koje u ovom slučaju možemo nazvati elektronski mozak, stroj električnom strujom rješava 30 jednadžbi sa 30 neoznanica u roku od dva dana. Taj posao ne bi mogli izvršiti ni nekoliko eminentnih matematičara za godinu dana da rade svakl dan. Ova posjeta pomogla je članovima da sagledaju veličinu i sadržaj naše socijalističke izgradnje i da osjete svu pažnju koje naše društvo poklanja nauci i njejoj primjeni.

Društvo je naročito zahvalno

drugovima iz Gradskog narodnog odbora i upravama škola, koji su shvatili važnost ovog načina djelovanja društva i pomagali materijalno ovu naučnu ekskurziju. Ljudi koji treba da tumače našu socijalističku izgradnju treba da je i upoznaju, jer samo tako njihova predavanja u školi, radničkom univerzitetu, narodnom univerzitetu neće biti verbalna i neubejdljiva. Pohvalno je i za Narodne odbore Bos. Novog, Nove Topole, i Pliskavice što su na inicijativu društva omogućili svojim nastavnicima ovu naučnu ekskurziju.

Prenos posmrtnih ostataka palih boraca NOR-a na terenu opštine Ljubija

U nedelju 27 ovog mjeseca Opštinski odbor Saveza boraca Narodnooslobodilačkog rata u Ljubiji uz pomoć Socijalističkog saveza radnog naroda izvršio je prijenos posmrtnih ostataka palih boraca NOR-a na terenu ove opštine u zajedničku grobnicu u Ljeskare, nedaleko od Ljubije.

U ovu grobnicu koja se nalazi na vrlo lijepom mjestu, pokraj same škole i doma, a u neposrednoj blizini glavne ceste i željezničke pruge Ljubija — Prijedor, smješteno je 20 palih boraca, među kojima su poznata imena: Čordić Jasim iz Donje Ljubije, Bundalo Rade iz Palanke, Tizić Jovo iz Dubčanja, zatim Marin Tošo, Gligić Milan, Popović Đuro, Bogdanović Pero, Stojanović Petar, Glušac Milan, dok su imena ostalih palih boraca nepoznata.

Ovoj sahrani je prisustvovalo oko 300 članova saveza boraca i drugih građana Ljubije.

Osim ove zajedničke grobnice Opštinski odbor Saveza boraca NOR-a uredio je još dvije zajedničke grobnice u Ljubiji.

Na radu oko prikupljanja, prenosa i sahrane posmrtnih ostataka palih boraca u Ljeskarama naročito su se istakli drugovi Novak Adamović iz Ljeskara, Komsar

Stoja i Katana Mirko iz Miske Glave, zatim Milojević Dragutin iz D. Ravske, Srdić Vojko iz Volara, Tomić Jovanka, Drago Radulović, Rade Knežević, Branko Katana i Huso Islamović.

S. Bajramović

Kotorvaroške sličice

Luster i petrolejka

Ma kako to izgledalo čudno, u Kotor Varoši morate imati petrolejku, ako ne želite da ostanete u mraku pored električne sijalice. Svjetlo je jedan od problema, sa kojim se kotorvarošani bore već duže vremena. Ne može se reći da se na ovome poslu nije radilo. Radilo se i te kako. Eto, skoro su napravili jedan projekat za podizanje električne centrale, platili tehničarima za izradu, poslali ga nadležnima, tamo je sjedio izvjesno vrijeme, a potom je stiglo rješenje »predviđena suma od 20 miliona dinara za podizanje električne centrale, prevelika je i nemože se usvojiti«.

Isli su u centar i molili da im se izradi dalekovod od Banja Luke do Kotor Varoši. Obećali su da će ga izgraditi do Čelince, a kotorvarošani da obezbijede sredstva za nastavak od Čelince do Kotor Varoši. Pristupili su prikupljanju finansijskih i materijalnih sredstava, opet se sve povratilo na polaznu tačku. Javljeno je da nisu dobili predviđeni materijal iz Zagreba, trafostanica nije gotova itd. Tako je i ova varijanta propala.

Postojeća centrala, koja je snježena na riječi Vrbanji, što protječe kroz samo mjesto, u sadašnjim uslovima ne zadovoljava. Za vrijeme ljetnih dana rijeka presušila zimi opet nabuja, te i u jednom i u drugom slučaju nema svjetla u srezu. Kapacitet centrale je veoma mali, jedva da može podmiriti 200 sijalica. Šta je to za jedno mjesto kao što je Kotor Varoš? A da i ne govorimo o tome, kako bi trebalo elektrificirati okolna sela, ili jedan energije dio dati rudniku u Maslovarama. Taj rudnik ne radi baš iz razloga što nema svjetla. A tamo bi moglo biti zaposleno oko 300 radnika, koji bi imali posla na eksploataciji naslage uglja u vremenu 20 — 25 godina. Tako bar kažu u Narodnom odboru sreza.

I tako, dok se ovo pitanje ne riješi, ljudi su ovdje prisiljeni da čuvaju petrolejku, i nadalje kupuju gas, koga ovdje u zadnje vrijeme nije bilo. To je obavezan doplat uz električno osvjetljenje.

Borba za cestu

Za vrijeme stare Jugoslavije na terenu ovog sreza bilo je nekoliko velikih šumskih gradilišta, na kojima je bio zaposlen jedan dio radne snage sa ovoga, a dolazili su i radnici drugih srezova. Vremenom su ova radilišta postala nerentabilna i postepeno se pristupilo njihovoj likvidaciji. Nisu se iznašli putevi za eksploataciju velikih šumskih masiva u unutrašnjosti. Drvo je izvlačeno iz šume, i to ono što se nalazilo neposredno uz cestu.

Tek poslije oslobođenja, ovome se poslu prišlo sa više pažnje. Preduzeće drvne industrije iz Banja Luke, pristupilo je eksploataciji i izvlačenju drveta i iz udaljenijih krajeva. Otkrivene su goleme naslage šumske grade u područjima Skender Vakufa, Imljanina i Ilomske. Ali velike količine skupocjenog četinar propadaju i ostaju i sada neiskorištene.

Zato otvaranje novih šumskih gradilišta postaje životno pitanje za ovaj industrijski nerazvijen srez. Tim više, što za to postoje ogromne mogućnosti. Skoro je završena cesta od Karanovca do Javorana, koji se nalazi na granici kotorvaroškog sreza prema Banjoj Luci. I zato drugovi iz Narodnog odbora sreza predlažu, da se nastavi, odnosno produži, njena izgradnja u pravcu Skendera i Imljanina.

Time bi ovaj srez mnogo dobio i »trgao sex«. Veliki dio radne snage, koja odlazi van, ostala bi na radovima u ovom srezu. Omogućeno bi bilo prodiranje kulture u ove krajeve koji su inače otšječeni od ostalog svijeta. Npr.: do nekih opštinskih odbora, ima i po 50 kilometara od sreza. Štampa i vijesti tamo vrlo rijetko stižu, a da i ne govorimo o nekom šire zamašljenom kulturno-političkom radu, o posjetama kulturnih društava i grupa iz grada selu, itd. A to bi se omogućilo izgradnjom ove ceste.

Da bi to potkrijepili, ispričali su nam slučaj Javorana. Kada je izgrađena cesta do njihova sela, ljudi prodavali volove, koji su ih služili decenijama i nabavili kola i konje. Sada oni idu na pijacu u Banju Luku. Razmišljali ljudi i o tome da traže da se odcijepi od kotorvaroškog i da pripadnu banjalučkom srezu. I vjerujte, tu ima logike. Oni su za jednu godinu, od kako je izgrađena cesta, uznapredovali više nego do sada za deset godina. Progres je ovdje kazao svoju riječ. Nije više rijetkost kada dođete nekome u kuću, da tamo vidite sav potreban namještaj. To je sada svakidašnja pojava u ovome selu. Porculanski tanjuri i pribor za jela zamijenili su čanak i drvene kašike.

Na nesreću kotorvarošana, Imljanini i teren o kome je ovdje riječ, nalaze se na granici sreza Travnik i Kotor Varoš. Sada su i drugovi iz Travnika zainteresirani za ovu stvar, i traže da se eksploatacija drveta prepusti Preduzeću drvne industrije sa njihovog sreza. Oni takođe navode niz razloga koji idu njima u prilog.

Vjerovatno da će u ovom slučaju imati završnu riječ Izvršno vijeće Republike, pred kojim se ova stvar nalazi u razmatranju.

D.-M.

MALO O PRNJAVORSKOJ OMLADINI

Na području prnjavorskog sreza otpočelo je sprovođenje izbora u organizacijama Narodne omladine. Omladina je na svojim predizbornim konferencijama pretrerasala sav rad organizacija u protekloj godini. Mnogi omladinci su pohvaljivani, kao što je to uračeno u Hrvacanima. Tako su u Hrvacanima pohvaljeni Korčeba Mihaljka, Šuman Persida, Rogić Mladen, Gašić Mileva td. Omladina Hrvacana ima i svoje kulturno-umjetničko društvo sa nekoliko sekcija. Članovi Narodne omladine u Drugovićima su vrlo aktivni u svom radu. Omladina Drugovića održala je u toku prošla tri mjeseca 43 sastanka čitalačkih grupa i dala nekoliko priredbi kako u prnjavorskom tako i u banjalučkom srezu. Veliku pomoć omladini pružaju mjesni učitelji i rezervni oficir JNA Uletilović Vaso koji uvijek nalaze vremena da pomognu omladinu u njihovom radu.

NA ADRESU POZORIŠTA

U našem pozorištu u posljednje vrijeme mnogo štošta je izmijenjeno u pozitivnom pravcu. Publika je ranije sa razumijevanjem gledala na teškoće koje su se odnosile na prostorije, jer je muzej zapremao dobar dio pozorišne zgrade. Ali muzej je već davno iselio i smatram da su odgovorni drugovi u pozorištu mogli da riješe još jedan važan problem — garderobu.

Tako sam u subotu 2 januara bio na predstavi »Mamzel Nituš« i bio sam svjedok jedne, blago rečeno, gužve u gledalištu, a sve zbog garderobe. Predstava je počela tačno u određeno vrijeme, a dobar dio publike još nije bio predao svoje kapute u garderobu. Za vrijeme sviranja uvertire nastala je šetnja (ili jurnjava) po gledalištu, dizanje jednih da

naprave mjesta drugima, potraga za mjestom (jer razvodnik nije bio gdje treba) itd. I sam sam bio odlučio da ostanem na nogama kroz prvi čin jer mi je bilo nezgodno da ometam tišinu, ali se odnekud pojavio razvodnik i donio mi stolicu. Pomislio sam: baš lijepa »uvertira«. Da sam bar došao u zadnji čas ni žao mi ne bi bilo, nego sam došao u pozorište ništa manje nego 10 minuta ranije.

Zar Uprava pozorišta nije dosada uočila ovaj problem? Zar se na protivnoj strani — tamo gdje je ranije bio bife, ne bi mogla otvoriti još jedna garderoba? Tako bi se riješila gužva kod dolaska i odlaska iz pozorišta.

I još nešto: ima poslovice »kad me mam, šećerom me hrani«. Tako i u pozorištu. Kad dolazimo — prava luminaacija, a kad odlazimo — na izlazu potpun mrak. Zar se sa tom štednjom svjetla na izlazu ne bi moglo pričekati bar 5 minuta — dok publika ne izađe iz pozorišta?

Camil Bučo

U selu Prijebjegu otvorena zadruga kućne radinosti

U selu Prijebjegu u srezu srbačkom već duže vremena radi najbolja omladinska organizacija u cijelom srezu. Njen rad je najaktivniji u kulturno-umjetničkom društvu iako još ni danas nema svojih prostorija. (Sjetimo se izgovora nekih naših sela: nema prostorijsa pa ne možemo raditi). Zahvaljujući svom aktivnom radu omladina je od kulturno-umjetničkog društva stvorila stalnu potrebu svojih seljana pa su oni odlučili da preko svoje zemljoradničke zadruge osiguraju sav materijal potreban za izgradnju doma. Očekuje se da će sala za priredbe već do ljeta biti gotova.

Međutim, nije samo na ovom pitanju zemljoradnička zadruga pokazala kako je shvatila svoju ulogu i svoj zadatak za kulturno i ekonomsko podizanje svoga sela. Evo jednog lijepog i korisnog primjera: djevojke iz Prijebjega za ruho već duže vremena spremaju »necane« zavjese. Nabave pamuk pa se onda odlučuju na put preko Save, često i preko 10 kilometara daleko od svog sela da bi tamo dale izraditi zavjese bilo za sebe, bilo za prodaju. Da bi djevojkama pomogle, a ujedno otvorila još jedno polje rada za svoje zadrugarke, Zemljoradnička zadruga je polovinom decembra otvorila zadrugu za kućnu radinost. Zasad je glavni posao ove zadruge izrada zavjese kakve djevojke žele, ali to ne isključuje njeno dalje razgranavanje.

Svakako da je to lijepa i pohvalna inicijativa.

M. Rakić

USPJELA PREMIJERA PRED NOVU GODINU

Prikazivati život u dvoru kraljica gdje vlada — u 18 stoljeću — samo formalno i uski broj ljudi i žena dvorske kamarele u stvari vladaju — to je predmet komedije »Čaša vode« od E. Skriba.

Ova komedija u našem pozorištu data je sa jakim nastojanjem da ismiđe ispraznu taštinu dvorskog života prošlog stoljeća, dajući i portrete i karakter pojedinih lica onog vremena. U ovoj komediji dvorskog života ozbiljno i osnovno, rat, podređen je spletkama i ljubavi. Rat se samo naslućuje. Ocjenjujući ukupnu i pojedinačnu igru izvođača režiji je uspjelo, da uskladi radnju ko-

medije — ali je, čini mi se, trebalo više čuvati prefinjenost — u isprepletanoj strasti osvete i cinizma. Ova, iako komedija, ima lijep dramski karakter lica, koja su skupocjeno satkana od društvene lazi ondašnjeg dvorskog društva.

Tonka Vlačković (kraljica Ana), nastojala je i to s velikim uspjehom, da da lik razmažene i besposlene kraljice. Njeno saživljavanje i dostojanstven takt i držanje poremetio je ponekad viskultivni prizvuk u glasu. Koliko pažnje traži izgovorena riječ — ako se ima neka i sitna organska mana u boji glasa.

Zorica Protić (vojvotkinja Malborn) uspjela je vrlo dobro da da lik izraziti u spletki, — a nadmen u funkciji upravnice dvora, isključive i ambiciozne u svemu, pa i u ljubavi. Njena strast u roli izgubila je momente lijepi lak kušnje, dvorske prefinjenosti i bljesnula je surovim interpretacijama realizma. Ovaj lik traži i to, ali stil prefinjene, dvorske, hladne ctilkecije i riječi ostaje skoro bez grimase.

Branko Mikonjić (vikont Sen Žan) igrao je odlično složnu ulogu dvorskog spletkarša, koji nosi čitavu dramu i daje joj nužni i odgovarajući stil komedije. On odlično vlada brzinom nužnog momenta, daje mu adekvatan i upečatljiv izraz u internaciji glasa i pokretom, koji odgovara roli i karakteru te role. Čini mi se, da bi trebalo češće igrati složene karaktere i u savremenim dramama repertoara ovog pozorišta.

Mirjana Banjac (Ebičejl) kao mlada dvorska dama unasila je mnogo nježne privrženosti i poslušne srdačnosti. Ali je ponegdje ubrzavala i glasom i pokretom, a to oduzima vrijednost i jasnost odigranog prizora odgovarajućeg i stila i vremena.

Ivan Bibalo (Mešem) kao kaptan tjelesne garde zadovoljio je

vrlo dobro u izrazu mladog oficira, koji odgovara razdoblju i načinu života na dvoru.

Hajro Hadžikarić (poslanik Lujja XIV) u epizodnoj ulozi vrlo dobro je istakao lik diplomatskog predstavnika sa odmjerenom mirnoćom velikodostojnika.

Kostimi su bili u stilu i odgovarali su razdoblju događaja.

Scena je imala karakter dvora prošlog stoljeća. Izgleda da rasvjeta još nije u potpunosti svladana na našoj pozornici. Svjetlosni efekti imaju nevjerojatnu mogućnost, a to je da poljefine izvođenje scene i utiču isto tako jednim dijelom i na ljepotu scene i kostima.

Ova premijera je uspjela. Uspjela je i zato, što je davana uoči Nove godine. Istina, to je predstavljalo opterećenje za ansambl pozorišta, ali i veću mogućnost lijepog i vedrog dočeka nove godine.

Veljko Jelovac

Lijep gest pozorišnog prijatelja

Ovih dana primilo je naše pozorište lijep dar od svog vjernog posjetioca i prijatelja druga Ive Barića. Dar se sastoji od 60 komada ženskih šešira raznih oblika i iz raznih perioda mode, od posljednjih decenija 19 vijeka do današnjih dana. Ovakvi predmeti, neiskoristivi za vlasnika, ustanovi kao što je pozorište mogu izvršno poslužiti, pa ovaj primjer druga Barića može biti poticaj našim građanima, koji posjeduju slične predmete, da pođu za njegovim primjerom.

Druga Bariću Narodno pozorište i ovim putem želi izraziti svoju zahvalnost na prijateljskom gestu.

N. M.

Na izgled beznačajno - ali potrebno

Banja Luka ili kako se drugačije naziva ponos Bosanske Krajine je grad čija slika ostaje duboko urezana u sjećanju svakog njenog posjetitelja. Njene široke ulice oivičene širokim zelenim alejama na čemu joj zavide mnogi veliki gradovi, daju joj izgled modernog grada. Njena poznata izletišta Gornji Šeher, Šehitlući, Trapisti i druga omogućavaju, kao i mekšanim tako i turistima koji dolaze u velikom broju, da ugodno provedu dane odmora. Ako se tome doda veliki broj industrijskih preduzeća i oko trideset srednjih i nižih škola, onda nije ni čudo što u Banjoj Luci živi oko 10.000 daka. Tako da je skoro svaki četvrti stanovnik dak i što pored drugih naziva nosi i ime grad daka.

Zanimljivo kako se osjeća dak, koji dođe sa sela ili iz nekog sreskog mjesta u taj, za njega zanimljivi grad. On neumorno, sa čisto dječjom radoznalošću, obilazi razne istoriske spomenike, izletišta i postepeno se upoznaje sa svim gradskim ljepotama i polako se počinje uvoditi u gradski život. Tako on već u prvim danima svoga boravka u Banjoj Luci nastoji da dugo prigušivane želje ispuni, što mu djelomično polazi za rukom. Kažemo samo djelomično, jer ono što ga najviše interesuje, to je industrijsko preduzeće.

U prvom redu svaki čovjek sa srednjoškolskom naobrazbom mora, ako ne u potpunosti, a ono bar djelomično, da bude upoznat sa pogonima i postrojenjima, a i organizacijom rada preduzeća. Svaki dan u našoj dnevnoj štampi, a isto tako i u našim školskim govorima se o najnovijim dostignućima na polju mehanizacije naše industrije i o sve većoj primjeni modernih mašina u proizvodnji. Cilj ovog procesa razvoja naše mlade industrije sa uspjehom se teoretski objašnjava u okviru nastavnog programa u svim školama, naročito stručnim. Dak, međutim, pravu sliku o jednom preduzeću može da dobije onda ka-

ISPRAVKA

U broju 18 »Banjalučkih novina« u rubrici »Čitaoci pitaju« izišao je dopis Jove Orlovića, Rudarska broj 8 sa natpisom »Dva četa na dva službenika«, koji se odnosi na prihvatilište preduzeća »Mladen Stojanović« u Banjoj Luci, a koji uopšte ne odgovara stvarnosti u prihvatilištu. Kako je pisac dopisa došao do podataka nije bitno, ali je bitno kako je netačno i neodgovorno informisao čitaoce naših »Banjalučkih novina« i kako je bez imalo rezerve manipulirao, i to javno, sa ne provjerenim podacima. Navodi pisca nisu tačni, već je tačno ono što se u svakodnevnoj praksi rada u prihvatilištu događa. I pravilnikom preduzeća za 1953 godinu određeno je devetnaest, a ne četiri radna mjesta o kojima piše potpisnik dopisa. Prema tome postoji mnogo više radnih mjesta, ali bez »šefova«, a i bez odnosa »dva prema dva« o čemu na »dubovit« način piše blankopisac.

Mislim da je važno napomenuti i još nešto. Drugovi u preduzeću u prihvatilištu koji su diskutovali po dopisu druga Orlovića, a koji druga Orlovića poznaju, misljenja su da on nije objavljeno dopis pisao, niti potpisao, već da je to samo na njegovo ime pisano. No, ako je to tačno, ili ako bi bilo tačno, onda je to po mom mišljenju vrlo rdava pojava i zla navika, jer preko »tudih leđa« dijeliti megdane, nije ljudski, a nije ni pošteno.

R. Medić

da uz pomoć nastavnika i stručnog vodiča bude na licu mjesta upoznat.

Konkretan primjer gdje se teoretski u tačine razrađuje organizaciona struktura preduzeća, a gdje se praktično vrlo malo pokazuje, jeste Srednja ekonomska škola. Kada završe ovu školu, neki čači stupaju direktno u vezu sa preduzećima, postaju sastavni dio radničkog kolektiva i igraju važnu ulogu u životu, razvoju i radu dotičnog preduzeća. Logično je da će svaki ovakav dak bolje uspijeti u radu ako je pored teoretskog izlaganja imao prilike, da se upozna i sa uslovima rada pod kojim radnici rade. Istina, neke škole organizuju ekskurzije u neke veće industrijske centre i tom prilikom razgledaju postrojenja preduzeća, ali zašto

to činiti, kada ni ona preduzeća koja su u njihovoj neposrednoj blizini, a takvih ima mnogo u Banjoj Luci, nisu ni pokušavali da posjete.

Preduzeća pak, sa svoje strane trebalo bi da odrede dan i vrijeme kolektivnih posjeta i da stave školama na raspolaganje stručna lica koja bi služila kao vodiči.

Bilo bi potrebno da se ovaj problem razmotri na sjednicama svih srednjih škola i da ovakove kolektivne posjete postanu sastavni dio nastavnog programa po srednjim školama.

Povezana međusobno, ova dva bitna faktora, teoretsko objašnjenje i praktično pokazivanje opravdaju izreku: »Teorija bez prakse je nijema, a praksa bez teorije je slijepa.«

Raković Enes

Uzoran rad kuhinje pri Higijenskom zavodu

Prije godinu dana rodilo nam se dijete. Majka djeteta bila je toliko slaba da ga uopšte nije

Djeca sa Lauša svečano proslavila Novu godinu

Nekoliko stotina dječaka i djevojčica koji su prepunili salu Rudarskog doma na Laušu, u vedram dječjem raspoloženju proslavili su Novu godinu. U zabavnom programu koji su za njih pripremili članovi društva »Prijatelji djece«, nastupili su osim pionira i članovi kulturno-umjetničkog društva »Rudar«. Djeca su oduševljeno pozdravila izvođače.

Na kraju svečanosti djeca su primila novogodišnje poklone. Podijeljeno je oko četiri stotine paketića.

Boro Šmit

Kolektiv smienio direktora

U krojačkom preduzeću »Kroja« u posljednje vrijeme nije bilo kako treba. Konfekcijsko odjeljenje na primjer, u nekoliko mahova je ostajalo bez posla. Bilo je došlo i do probijanja platnog fonda, kao i do drugih nedostataka u organizaciji rada. Zbog toga je i radnički savjet i cijeli kolektiv u više mahova na svojim sastancima tražio uzroke slabostima u radu preduzeća. Između ostalog ustanovljeno je da preduzeću kakvo je njihovo, nije potreban poseban direktor, već da tu dužnost treba da

mogla doći. Mislio sam da će stradati i majka i dijete. Pošto sam se sjetio da postoji mlječna kuhinja pri Higijenskom zavodu, to sam odmah počeo iz nje da donosim hranu za dijete. Hrana je bila tako prijatna, da se dijete iz dana u dan sve bolje razvijalo, bolje nego da su ga »dviije majke« doile. Već u jedanaestom mjesecu ono se počelo dizati na noge, a dvanaestog mjeseca je prohodalo i bilo jako i čvrsto.

Stoga se osjećam dužnim da se zahvalim na prvom mjestu onima koji su uspostavili ovu kuhinju, zatim onima koji vode nadzor nad njome, a i onima koji u njoj rade i drže onako zavidnu čistoću.

Ibrahim Kujundžić

vrši jedan od poslova iz proizvodnje.

Osim toga, kolektiv nije bio zadovoljan sa radom direktora za koga smatra da se nije dovoljno zalagao da bi se nedostaci u radu preduzeća otklonili. Na jednom od posljednjih sastanaka, radnički savjet je donio odluku da dosadašnjeg direktora smjeni, a na njegovo mjesto postavi poslovođu iz proizvodnje, kao stručno lice koje će bolje umjeti da organizuje cjelokupan rad preduzeća.

Rasformiranje, preformiranje i formiranje...

Krajem decembra riješenjem NOC-a likvidiran je hotel »Palas« kao preduzeće koje je radilo sa gubicima, a formiran je istovremeno novi hotel »Palas« sa prostorijama u starom hotelu »Palasu«. Direktor starog hotela »Palas« preuzeo je novi hotel »Palas« u prostorijama starog hotela »Palas«.

Pred direktorom boca vode. Sprema se da održa govor.

— Radi poslovanja sa gubicima ova čas likvidira se stari »Palas«. Mi smo ustvari opet »Palas«. Samo smo otpustili 25 službenika i namještenika čija ću vam imena sad pročitati.

— Vukanović Savo!

— Ja?

— Otpušten si.

— Kako? Zar nisam zadovoljio?

— Ne, brate Savo, dobar si, nema šta. Ne kažem. Ali na tvoje se mjesto postavlja drug Ivica Vukanović iz Jajca.

— Pa šta onda dovodite tog Ivicu iz Jajca, ako sam ja zadovoljio?

— Pa čekaj brate Savo. Pa je li pravo da drug Ivica provede čitav svoj život u Jajcu, u onom kara-

bi nom Jajcu. Nek dođe malo u grad. Nek vidli čovjek malo Banja Luku.

— A šta ću ja sa svojom familijom koju od ove plate uzdržavam?

— Pa brate Savo, štidi ti malo u Jajce, u naše istorijsko Jajce, u naše Jajce prirodnim ljepotama i vodopadom ukrašeno.

Zatim direktor čita dalje spisak. 25 ljudi ostaje bez posla, a na njihova mjesta dovedeni su drugi materijalno obezbjeđeni gdje je po nekoliko članova iz jedne familije zaposleno.

— Lipovac Anka! čita direktor dalje.

— Ja?

— Primljena si u preduzeće.

— Ali... — buni se neko —... pa Anka ima svoju kuću, četiri krave i par svinja utovljenih za prodaju!

— Ako, ako. Ali ja znam Anku. Dobra je to Anka. Naša je Anka. Poznam je ja dobro.

— Šefe kuhinje — čita direktor dalje — Tebi smo zaposlili ženu i svastiku. Ako imaš još koga od

ČITAOCI PITAJU *Zašto...*

postoji bank za djecu...

U Petom kvartu, pri Trećoj osnovnoj školi osnovano je dječije zabavište, koje ima dva odjeljenja sa preko 70 malšana. Dječića od 4 do 6 godina prilično ugodno provede vrijeme u zabavištu.

Ali, život u ovoj dječijoj ustanovi nije uvijek tako normalan, veselo i bez bure! Naime, neki dan kao grom iz vedra neba dječiju radost, veselje, rad, mir, zaeranj jedna divljačka scena. Učiteljica je razgovarala sa blagajnikom društva »Prijatelji djece« u Petom kvartu. Tada su djeca bila, što je normalno, malo življa i jedan malšan gurne druga, a ovaj u padu gurne, nehotično, trećeg. Treći pade na pod. Procuri mu krv iz nosića. Učiteljica ga pošalje da opere krv. On ode kući koja je odmah uz školu. I dok su učiteljica i blagajnik svodili neke novčane izdatke, kao kakva ala provali među djecu ne pitajuć učiteljicu ništa Šemsa zvana Nana Karabašić iz ulice Nurije Pozderca 25. Ova strašna »ptičurina« zgrabi onog drugog skoro nedužnog malšana. Kako ga je lako »pomilovala« dijete je palo na pod. To joj nije bilo dosta nega »pomilova« i s druge strane. I ko zna dokle bi tu »nježnost« ispoljavala, da nisu skočili blagajnik i učiteljica pa oleti usplahireno dijete od ove nemani. S teškom mukom su je odstranili iz odjeljenja.

Kako je bila ova scena za djecu dramatična i teška! Ja vjerujem da ona sada sa strahom dolaze u zabavište, a i da ih roditelji sa strahom šalju. Ono više nije tih, miran, dječiji kutić nego »arena«, gdje, ako se ovo ne spriječi, može svako kako hoće da obračunava i na nehuman i neodoljivi način izravnavava eventualne račune među malšanima. Umjesto da djecu smiruje i uči na drugarstvo i društvenost.

Ovo nije prvi, a ako se kaznom ne opomene, neće biti ni zadnji slučaj ovog dječijeg banku. Nedavno je zbog sličnog slučaja dušmanski istukla i jedno dijete Camila Bahčijarevića. Ona je strah i trepet za djecu koja ma čime uvrijede njenu djecu. Bije, mlati, naruje, prijeti, dolazi pred kuće i izaziva, a niko i ne pokušava da se u tome spriječi. Izgleda da se naši građani drže narodne: »Ko se ne boji zla, gor' je od zla«, međutim ovo je velika pogreška.

U ime ustanove koja je pod mojim rukovodstvom, u ime mira svih malšana, a prvenstveno iz zabavišta, u ime ovog malšana čiji su obrazi, poslije batinjavanja, bili nekoliko dana otečeni, u ime njihovog djetinjstva za koje društvo daje koliko može, da bude bezbrižno i veselo, ovo iznosim i tražim od svjesnih građana Petog kvarta da ovaj divljački i prostački gest osuđi, a od

nadležnih da je primjerno kazne, kako bi se ovakvi pojedinci onemogućili da pašuju kako hoće. Čuo sam da i kod Desete škole ima slična kabadahija koja upada u školsko dvorište i tuče djecu.

Treba da društvo i narodna vlast kazne jednu od njih dvije, pa neće više vršiti samovolje i neće nanositi ljage ovom kvartu kao cjelini i kvariti dječije radosti i zabavu.

Mustafa Čamdžić

Sahranjen po noći

Krajem decembra prošle godine radnik Pete sekcije za održavanje pruge, Kosta Dobraš, poginuo je za vrijeme rada u Predgrađu. Oni koji su bili dužni da se pobrine kako bi njegov leš bio otpremljen i po danu stigao u njegovo rodno mjesto Ivanjku, nisu to učinili. Leš je stigao kasno u noć. Za sandukom po noći i smrznutoj i klizavoj cesti kretala se posmrtna povorka kojoj se pridružilo svega nekoliko radnika.

Nastradali Kosta, međutim, bio je jedan od najboljih radnika svoga preduzeća, a i u samom selu Ivanjskoj uživao je veliki ugled.

Smatram da je ovo veliki propust sindikalne podružnice Pete sekcije koja je iz drugarskih obzira bila dužna da se pobrine i oda dostojnu poštu svome drugu koji je poginuo nesrećnim slučajem.

Miloš Vrbovac

Poginula svojom krivicom

Šezdesetogodišnja starica Zisa Kavalić iz Banje Luke, u blizini same željezničke stanice u Predgrađu, išla je između kolosjeka u pravcu svoje kuće. Kako je već bio mrak, nije ni primjetila ni čula, da joj iza leđa nailaze vagoni i lokomotiva koja je vršila manevar. Tako je došlo do nesreće u kojoj je ova starica ostala na mjestu mrtva.

Komisija Sekretarijata unutrašnjih poslova ustanovila je da je do nesreće došlo krivicom same Zise Kavalić koja je hodala između kolosjeka.

BANJALUČKI FILMOVI

»ZAMEO IH VJETAR«

Film o ratvojevačkoj borbi preduzeća »Grade« da dovuče drva iz šume u grad. Veoma napet, neorealistički sa sljedećim sadržajem: Građani pred kapijom »Grade«. U dvorištu »Grade« ni klipci drveta. Napeto iščekivanje kamiona. Namještenici u pokretu. »Političko« ubjeđivanje mase. Nezadovoljstvo raste. Dramatične scene jedna za drugom. I najzad dolaze teški OČ-ovi sa drvima okičeni trešnjevim cvijetom i jorgovanom.

»PLAĆANJE JE ODGOĐENO«

Sudeći po naslovu neki privatni trgovci su se prerano obradovali da se tu radi o odgađanju uplate Socijalnom osiguranju.

»ZVJEZDE GLEDAJU S NEBA«

Po Kroninovu istoimenom romanu. Nestaganje inženjerskih projekata pri izgradnji višespratnice kod »Palasa«. Prijedlog za rušenje čitavog prvog sprata. Novi prijedlozi konstruktivni. Zastoj radova ljeti, kad je građevinska sezona. I forsiranje građevinskih radova krajem novembra i početkom decembra. A zvjezde gledaju s neba što se to radi.

»BLAGO CARA SALAMONA«

Namjeravajući da kupe namještač dvojica hrabrih ljudi idu u potragu za izgubljenim blagom. Nakon mnogih peripetija nalaze ga i sretni se vraćaju u Banja Luku. Ali se na kraju pokazalo da to blago ipak nije bilo dovoljno za kompletnu spavaću sobu.

Godišnja skupština FD Borca

Redovna godišnja skupština fudbalskog kluba »Borac« održana je 27. decembra 1953 god. I ako sportski urednici banjalučkih novina nisu našli za shodno da o ovome pišu, pa čak ni da dadnu običnu vijest ne samo o skupštini (i ako je vrlo značajna), nego čak ni o prilično krupnom takmičenju za pehar Doma JNA navodno da su postale Banjalučke novine, na svojoj sportskoj stranici, »profutbalske i proborbevske«. Bez obzira na to, smatram za potrebno da se sportska javnost Bosanske Krajinje upozna sa rezultatima ove skupštine. Prije svega skupština je može se slobodno reći, uspjela ne samo po broju prisutnih već po kvalitetu diskusije i prijedloga tako da mi možemo računati sa lijepim perspektivama na budućnosti našeg kluba. Na skupštini je izraženo puno jedinstvo aktivnih (igrača) i pomažućih članova kluba i svestrano proučavanje jednogodišnjeg rada. Činjenica je da je »Borac« prvi put ušao u Savezno takmičenje, da je prošle godine postao prvak republike uz velike napore izvršujućih članova, da se takmičio za ulazak u Prvu saveznu ligu i td. Međutim rezultati u drugoj ligi, t. j. mjesto koje je on zauzeo u jesenjem takmičenju ne odgovara snazi i kvalitetu tima (istaknuto je to na Skupštini), ali ima i opravdanih razloga kao što su: mali izbor igrača naročito u prvo vrijeme, isto tako u prvo vrijeme veliki zamor iz kvalifikacionog takmičenja iz ranijeg nedostatka dobrog trenera, nedostatak opreme, nedovoljne aktivnosti i ne podjednaka svih članova Upravnog odbora kluba na obezbjeđnju svih sredstava, a i igrača a i nedovoljno razumijevanja kod nekih organa u samom gradu. Važno je istaći da je Skupština ukazala na sve slabosti, da je odato priznanje kvalitetnom treneru Franji Glazeru na nesebičnom zalaganju na podizanju broja i kvaliteta igrača, na osnovu čega možemo, gledati s pravom u napredak kluba kroz proljetno takmičenje i dalje. Nedovoljan broj članstva u klubu jeste djelomično zbog slabe aktivnosti Upravnog odbora kluba, a i djelomično revolta nekih naših simpatizera zbog slabog plasmana u drugoj ligi. Skupština je također odala priznanje i zahvalila se na pažnji koju je ukazao NOG-a Banja Luka i niz preduzeća na materijalnoj pomoći za podizanje odnosno opravak sadašnjeg fudbalskog terena i ostalih potreba na igralištu. Na Skupštini istaknuta je nedovoljna zblizenost i saradnja upravnog odbora kluba i

Vitimir Jeremić stariji vodnik v. p. 6597 Banja Luka izgubio vojnu legitimaciju broj 1155 serija A i partijsku knjižicu Saveza Komunista.

Moli se nalaznik da je preda dečičnoj vojnoj pošti.

Kuća na prodaju od tvrdog materijala sa svim uredajima i kupatilom. Cijena povoljna. Za uslove i pregled upitati Nadu Ivanović — ekonomat građevinskog preduzeća »Krajina« Banja Luka.

upravnog odbora RSD »Borac« što je samom skupštinom otklonjeno, pa se nadamo da do toga više neće doći, jer se negativno odražava na cjelokupan sportski život, a prema tome i na sam klub. Osim ovoga istaknuta je nedovoljna briga Upravnog odbora kluba za saradnju sa svim fudbalskim ekipama na našoj Oblasti, između ostalog i radi podizanja kvalitetnog fudbala na Krajinu, a i radi odabiranja igrača. Izborom novog upravnog odbora od 15 članova nadamo se da će rezultati biti veći, da će zadatak izvršiti ali on neće moći i pored zalaganja Upravnog odbora bez drugih faktora, a naročito razumijevanje mora biti od samoupravnih organa i organa Narodne vlasti, čega je do sada slabo bilo. Ne može biti uspjeha ako se za jedno tako dru-

Objavili smo u cjelosti ovaj napis druga lica bez obzira na to što nije na potpuno objektivni način napisao uvod svoga napisa. Naime, radi se o ovom: Tačno je da redakcija smatra da je veoma opširnim reportažama sa utakmice omogućila sportskoj stranici da da prioritet ne fudbalu kao grani sporta nego fudbalu kao jednoj aktivnoj grani u sportskom društvu »Borac«.

Izvištaj bi svakako bio objavljen kada bi sportski timovi u jedno bili i naši sportski saradnici pa time odredili kvalitet našoj sportskoj rubrici i stvorili je onakvom kakva ona po riječima mnogih treba da bude.

PRETSTOJEĆA TAKMIČENJA

Nakon desetak odigranih šahovskih turnira čiji najuspješniji učesnici već ispunjavaju uslove za II kategoriju, sada je na redu sprovođenje takvog turnira, na kome bi najljepši igrači Banje Luke imali mogućnost da osvoje I kategoriju. Kako ovaj turnir, da bi mogao odgovoriti namjeni, mora biti sastavljen od najmanje 10 drugova kategorika, potrebno je, obzirom na mali broj igrača II kategorije, da postojeći šahovski klubovi i sekcije zajednički pristupe njegovom organizovanju, što bi turniru dalo karakter prvenstva grada za 1954 godinu.

Međutim, šahovski savez BiH traži od svih klubova da obavezno sprovedu takmičenja koja ulaze u šahovski kalendar za 1954 godinu, te se sa tog gledišta prvenstvo grada smatra kao turnir koji se održava mimo predviđenih klubskih prvenstava, sa kojih se najbolji igrači direktno kvalifikuju za učešće na polufinalu pojedinačnog prvenstva BiH. Zainteresovani igrači drže da bi i gradsko prvenstvo trebalo uključiti u okvir republičkog prvenstva, kao i uspjeh najboljih igrača na gradskom prvenstvu osim eventualnog osvojenja I kategorije nagraditi i priznanjem prava direktnog ulaska na polufinale.

Kada je riječ o borbi za kategorije, treba se osvrnuti i na postupke nekih učesnika prošlogodišnjeg finala u Sarajevu, zbog kojih je došlo do kritike od strane javnosti, te je ŠSBiH poveo anketu, na koju su, kao učesnici finalnog turnira, ovih dana odgovorili i Banjalučani Šuvalić i Kapić. Svoja zapažanja iznijeli su otvoreno navodeći konkretne slučajeve trgovanja poenima, po-

moću kojeg su pojedinci pokušavali da na nesporski način dođu do više kategorije ili boljeg plasmana. Nasuprot ovim pojavama bilo je više primjera fer igre, koje Kapić ističe. Šuvalić je naveo i veći dopust od strane turnirskog odbora koji je donio odluku protivnu pravilima. Prijedlozi Šuvalića i Kapića o mjerama koje treba preduzeti u cilju otklanjanja nezdravih pojava, različit su u toliko, što prvi traži strogo

kažnjavanje pojedinih prekršitelja turnirske discipline, dok drugi smatra da se kažnjavanjem ne bi postigli naročiti rezultati, nego bi po njegovom mišljenju trebalo povećati borbenost igrača koji stoje nisko na tabeli — uvodeanjem nagrada za najbolji uspjeh u nekoliko posljednjih kola.

I jedan i drugi prijedlog imaju dobrih strana.

Milje Ilić

Milan Borovnica

RUDAR (Ljubija) - MLADOST (Prijedor) 6:1 (2:1)

U prošlu nedjelju u Ljubiji je gostovala ekipa »Mladost« iz Prijedora, člana Republičke lige B i H, kojom prilikom je odigrana prijateljska nogometna utakmica u okviru prvenstva »Dane rudar« sa mjesnim »Rudarom«.

Nakon vrlo lijepe žive igre pobijedio je »Rudar« sa rezultatom 6:1 (2:1).

Ekipa su nastupile u svojim naj-

jačim sastavima. Kod domaćih su se istakli Venci III, Šuhrić i Škorić, a kod gostiju Kulenović.

Pred oko 300 gledalaca sudio je Knežević iz Ljubije, prilično slabo. Osobita mu je greška što je dozvolio igračima oba tima da mu prigovaraju, zbog čega je došlo sredinom drugog poluvremena do nepotrebnih kažnjavanja.

S. P.

ČITAOCI, PRETPLATNICI i REVIZORI

UPLATITE DUŽNU PRETPLATU

1 mjesec 45.- din. 3 mjeseca 130.- din.
6 -,- 260.- -,- 1 godina 500.- -,-

TEKUĆI RAČUN 763-T-193

Ljekar vam govori O UPALI PLUĆA

Onaj tko bi u ovo doba godine obišao ambulante u bilo kojem gradu naše zemlje, a i ostalih zemalja koje imaju istu klimu, mogao bi konstatovati, da od bolesnika koji dolaze ljekaru, najveći broj se žali na temperaturu, kašalj i teže disanje. A sigurno je i veliki broj onih koji ne traže liječničku pomoć s nadom, da će »prehlada« iščeznuti bez posljedica. Međutim, pogrešno je mišljenje, da je prehlada bezazleno oboljenje na koje ne treba uopšte obraćati pažnju, niti je liječiti. Tačno je to da prehlada kod odraslih, ako se liječi, ne predstavlja opasno oboljenje, ali je tačno i to, da je za dojenčad i malu djecu i te kako teško oboljenje koje može dovesti do teških posljedica, pa čak i do smrti.

Bolest je često rezultat borbe klica, uzročnika bolesti, i odbrambenih snaga ljudskog organizma. Poznato je da se i u zdravom organizmu nalazi dosta klica koje ne dovode do oboljenja, nego je potrebno da budu ispunjeni drugi uvjeti, koji bi omogućili pojavu bolesti. Sve klice sa kojima se srećamo u životu nisu otrovne. Da bi do bolesti došlo potrebno je, da klice u dovoljnom broju napadnu organizam, čija je otporna snaga smanjena.

U toku razvoja medicinske nauke uspjelo je otkriti uzročnike većine danas poznatih oboljenja. Bolest nije nešto nadnaravno, nešto što dolazi samo od sebe, što mi nemožemo spriječiti, niti nastati liječiti, odnosno izliječiti. Upoznavanjem pojedinih bolesti i način njihovog širenja, možemo blagovremeno onemogućiti razvitak oboljenja. Tu leži odgovor na pitanje, zašto se ljeti javljaju pretežne proljevi, malarija i drugo, a zimi oboljenja dišnih puteva.

Promjene atmosferskih prilika - kolebanje barometarskog pritiska, — vlažnosti vazduha i temperature u zimsko doba i rano proljeće, stvaraju uslove za pojavu oboljenja dišnih puteva. To je zbog toga, što su neki ljudi većim dijelom po prirodi posla izloženi hladnoći i vlagi, a uz to nekad nedovoljno obučeni i obučeni, tako da im se smanjuje otpornost organizma. Sa druge strane, boravak u zatvorenim, slabo provjetrenim prostorijama, gdje boravi i mnogo osoba (gostione, škole, bioskopi, i sl.) omogućava zagađenje zraka uzročnicima bolesti. Bolesnici govore, kašljem i kihanjem izbacuju slične kapljice u kojima se nalaze klice koje udišu zdrave osobe, te se na taj način inficiraju uzročnicima bolesti.

Od oboljenja dišnih puteva, upala pluća je jedno od najtežih i najčešćih. Pod upalom pluća podrazumijevamo proces u sitnim plućnim mjehurićima, koji služe za izmjenu plinova, tj. kisika i ugljičnog dioksida. Prilikom upale dolazi do izlučivanja tekućina unutar mjehurića, tako da taj dio pluća koji je zahvaćen procesom bude isključen iz funkcije.

Najčešće upalu pluća prouzrokuju pneumokoki.

Bolest počinje obično iznenada tresavicom, groznicom, opštom malaksalošću i naglim porastom temperature do 40 C. Kratko vrijeme iza tresavice bolesnik osjeća veliku vatru, pojavi se crvenilo na licu, oči su začarane i sjajne. Bolesnik je nemiran, osjeća glavobolju i muči ga žed, teško i površno diše, probada ga ispod rebara na bolesnoj strani, stenje i nozdrve mu se šire prilikom disanja. Ponekad se izaspe poustima male lenim mjehurićima, koji kasnije praskaju i postaju kraste.

Bolesnik gubi apetit, ne može da spava, a u visokoj vatri zna i da buncu. Ovakvo teško stanje traje oko 7 dana, a nakon tog vremena temperatura obično naglo pada na normalu, bolesnik se znoj, disanje postaje ujednačeno što u slovljavi i mirniji san. U nekim slučajevima temperatura ne pada naglo, nego postepeno i tokom nekoliko dana. Poslije pada temperature bolesnik se osjeća slab, umoran i malaksao pa se postepeno oporavlja.

Kao što je već rečeno, upala pluća je i danas u doba kada je medicina raspoloža sa dosta efikasnim lijekovima za liječenje ove bolesti — teško oboljenje, koje se u dosta slučajeva smrtno završava. Razlog leži najviše u tome, što se blagovremeno ne pristupa liječenju, uvjetuje komplikacije i otežava tok bolesti.

Od komplikacija koje prate upalu pluća imamo upalu poplućnice, oboljenje srca, kod djece vrlo često dolazi do upale srednjeg uha, te oboljenja moždane ovojnice, (meningitisa), zatim zapaljenje bubrega.

Imajući u vidu ozbiljnost ovog oboljenja, važno je što prije učiniti znake bolesti, te početi odmah sa liječenjem. Bolesnika sa znakovima upale pluća potrebno je smjestiti u posebnu postelju i u sobu gdje ima dovoljno svježeg i čistog vazduha. Zatim, omogućiti mu apsolutno mirovanje i pri tome izbjegavati svako njegovo kretanje. Za jelo pružiti mu dovoljne tečnosti — mlijeko, voćne sokove, limunadu, sirup, te ostalu tečnu i kašastu hranu. Usta treba češće ispirati, a osušene usne mazati vazelinom. Kod visoke temperature stavljati vlažne obloge, koji smanjuju vatru i ublažuju kašalj.

Dr. Ivan Ivanović

DRŽ. DJEČJI DOM NARODNOG HEROJA „DANKA MITROVA“ U BANJOJ LUCI daje svoju

GODIŠNJU PRIREDBU

u nedelju 10 januara 1954 g. u 10 časova prije podne u sali Narodnog pozorišta. NA PROGRAMU:

- 1) II čin »VICE I MARICE« sa muzikom i baletom (Straus, Grig i Mendelson)
- 2) »BILJANA PLATNO BELEŠE« - živa slika
- 3) Horsko pjevanje, dueti, recitacije, folklor

Cijena plaćenja od 20 do 60 dinara

Pretprodaja karata od subote, 9 januara na blagajni Nar. pozorišta.